C/2024/6831

29.11.2024.

PADOMES IETEIKUMS

(2024. gada 21. oktobris)

par Slovēnijas ekonomikas, budžeta, nodarbinātības un strukturālo politiku

(C/2024/6831)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ([2]), ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("mehānisms"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada prioritātēm mehānisms palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši reformas un investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ([3]) ("*REPowerEU* regula") mērķis ir ātri izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot Savienības energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Slovēnija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

([1]) OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada", lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī funkcionējošs vienotais tirgus, kas ir ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes attiecībā uz reformām un investīcijām, lai risinātu pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu Savienības un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. Komisija 2024. gada 14. februārī nāca klajā ar paziņojumu "2024. gada ziņojums par vienoto tirgu un konkurētspēju". Minētajā paziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas ir Eiropas vienotā tirgus priekšrocības un izaicinājumi, un tajā ir analizētas gada norises saskaņā ar deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.

(4) Komisija 2023. gada 21. novembrī pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas pusgadu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā izvirzītās prioritātes, kas attiecas uz konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. 2023. gada 21. novembrī Komisija pieņēma arī atzinumu par Slovēnijas 2024. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Padome pieņēma Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([4]) ("2024. gada ieteikums par eurozonu") 2024. gada 12. aprīlī un Vienoto nodarbinātības ziņojumu 2024. gada 11. martā.

(5) Savienības jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Regulu (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību, grozīto Padomes Regulu (EK) Nr. 1467/97 ([5]) par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Padomes Direktīvu 2011/85/ES ([6]) par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām. Jaunā ekonomikas pārvaldības satvara mērķis ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Jaunais ekonomikas pārvaldības satvars arī veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu apvienojumā ar efektīvāku un konsekventāku izpildi. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz Padomei un Komisijai savs valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot četrus vai piecus gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais sasaukuma laiks. Neto izdevumu ([7]) virzībai valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos ir jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), un ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt līdz trim gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānus, Komisija 2024. gada 21. jūnijā publicēja norādījumus par informāciju, kas dalībvalstīm jāsniedz savos valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānos un gada progresa ziņojumos. Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. un 36. pantu Komisija dalībvalstīm attiecīgā gadījumā nosūtīja atsauces trajektorijas un tehnisko informāciju. Dalībvalstīm savi valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni ir jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu dalībvalstis var apspriest savus vidēja termiņa plānu projektus ar savu valsts parlamentu, lūgt neatkarīgām fiskālajām iestādēm sniegt atzinumu, kā arī apspriesties ar sociālajiem partneriem un citām valsts ieinteresētajām personām.

([4]) Padomes Ieteikums (2024. gada 12. aprīlis) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([5]) Padomes Regula (EK) Nr. 1467/97 (1997. gada 7. jūlijs) par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([6]) Padomes Direktīva 2011/85/ES (2011. gada 8. novembris) par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L 306, 23.11.2011., 41. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([7]) Neto izdevumi, kā definēts Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā: "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

(6) 2024. gadā Eiropas pusgada norises turpinās atbilstoši mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz efektīvi novērst visas problēmas, kas konstatētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas ir pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Slovēnija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 30. aprīlī. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 28. jūlijā pieņēma Īstenošanas lēmumu par Slovēnijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ([8]) un 2023. gada 16. oktobrī grozīja šo lēmumu, ievērojot Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu ([9]). Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Slovēnija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(8) 2024. gada 19. jūnijā Komisija publicēja 2024. gada ziņojumu par Slovēniju. Tajā tika izvērtēts, kā Slovēnija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Slovēnija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Slovēnijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(9) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem Slovēnijas vispārējās valdības budžeta deficīts no 3,0 % no IKP 2022. gadā samazinājās līdz 2,5 % 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 72,5 % no IKP 2022. gada beigās saruka līdz 69,2 % 2023. gada beigās. Kā paziņots Komisijas 2023. gada 8. marta paziņojumā "Fiskālās politikas norādes 2024. gadam", Komisija veic priekšdarbus, lai sāktu uz deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām. Komisija 2024. gada 19. jūnijā pieņēma ziņojumu saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu. Minētajā ziņojumā bija novērtēts Slovēnijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā to, ka plānots, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā pārsniegs atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Ziņojumā tika secināts, ka, ņemot vērā šo novērtējumu un pēc tā atzinuma izskatīšanas, kuru Ekonomikas un finanšu komiteja ir formulējusi, ievērojot Līguma 126. panta 4. punktu, Komisija 2024. gada jūlijā neplānoja ierosināt sākt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru attiecībā uz Slovēniju.

(10) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica ([10]) Slovēnijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai ([11]), ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Slovēnijai tika ieteikts kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Slovēnijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālās politikas nostāja ([12]) 2023. gadā bija bremzējoša: 0,5 % apmērā no IKP, šajā kontekstā ņemot vērā augstu inflāciju. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija bremzējoša ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,4 % no IKP.

([8]) ST 10612/21 INIT; ST 10161/21 ADD 1.

([9]) Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 16. oktobris), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2021. gada 28. jūlijs) par Slovēnijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 13615/23; ST 13615/23 ADD 1).

([10]) Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Slovēnijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovēnijas 2022. gada stabilitātes programmu (OV C 334, 1.9.2022., 197. lpp.).

([11]) Pamatojoties uz Komisijas 2024. gada pavasara prognozi, vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugums, ko izmanto fiskālās nostājas mērīšanai, Slovēnijā 2023. gadā nominālā izteiksmē ir bijis 11,5 %, ņemot vērā 10 gadu vidējo reālo potenciālo izaugsmes tempu un 2023. gada IKP deflatoru.

([12]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no Savienības budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no mehānisma un citiem Savienības fondiem.

Tas ietver to mērķorientēto ārkārtas atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu par 0,3 % no IKP, kuri bija vērsti uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums 2023. gadā atbilda Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam. Izdevumi, kas finansēti no mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem, 2023. gadā veidoja 1,3 % no IKP. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 4,6 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu ir vērojams samazinājums par 0,2 procentpunktiem gadā. Slovēnija no mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansēja papildu investīcijas. Slovēnija finansēja publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās un enerģētiskās drošības jomā, piemēram, dzelzceļa infrastruktūrā, atjaunīgajos energoresursos un dabas katastrofu novēršanā. Minētās publiskās investīcijas daļēji finansē no mehānisma un citiem Savienības fondiem.

(11) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 2,3 % un 2025. gadā par 2,6 %, un inflācija, ko mēra, izmantojot saskaņoto patēriņa cenu indeksu (SPCI), 2024. gadā plānota 2,8 % apmērā un 2025. gadā 2,4 % apmērā.

(12) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 2,8 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās samazināsies līdz 68,1 %. Deficīta pieaugums 2024. gadā galvenokārt ir saistīts ar lielākām publiskajām investīcijām, arī pēc plūdiem nepieciešamajai atjaunošanai vajadzīgajiem valsts finansētiem izdevumiem, un sociālo pabalstu indeksāciju. To daļēji kompensē subsīdiju samazināšana, ieņēmumus samazinošu pasākumu atcelšana ar mērķi mazināt augsto enerģijas cenu ietekmi un uzņēmumu ienākuma nodokļa likmes pagaidu celšana. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja 2024. gadā būs bremzējoša (0,2 % no IKP).

(13) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,7 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,2 % no IKP 2023. gadā). No mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Slovēnijas vispārējās valdības bilanci vai parādu. Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no mehānisma aizdevumiem 2024. gadā tiks segti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,4 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,1 % no IKP 2023. gadā).

(14) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica ([13]) Slovēnijai nodrošināt, ka 2024. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu ([14]) nominālo pieaugumu līdz ne vairāk kā 5,5 %. Dalībvalstis tika aicinātas sava 2023. gada budžeta izpildes gaitā un 2024. gada budžeta plāna projektu sagatavošanas gaitā ņemt vērā, ka Komisija, pamatojoties uz 2023. gada budžeta izpildes rezultātu datiem, ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Slovēnijas neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 5,6 % ([15]) – tātad šis rādītājs pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu. Šis izdevumu pārsniegums salīdzinājumā ar valsts finansēto neto primāro izdevumu ieteikto maksimālo pieauguma tempu 2024. gadā atbilst 0,1 % no IKP. Pastāv risks, ka tas neatbildīs pilnībā Padomes ieteikumam.

(15) Turklāt Padome ieteica Slovēnijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Padome arī ieteica, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Slovēnijai ir jānodrošina, ka šādi atbalsta pasākumi ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumu aplēstās neto budžeta izmaksas ([16]) ir 1,4 % no IKP 2023. gadā, savukārt 2024. gadā tiek prognozētas 0,1 % līmenī un 2025. gadā – 0,0 % līmenī. Proti, lai arī tai būs minimāla ietekme, 2024. gadā tiks saglabāta kompensācija gāzes un elektroenerģijas piegādātājiem, kuri pārdod gāzi

([13]) Padomes Ieteikums (2023. gada 14. jūlijs) par Slovēnijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovēnijas 2023. gada stabilitātes programmu (OV C 312, 1.9.2023., 224. lpp.).

([14]) Neto primārie izdevumi tiek definēti kā valsts finansētie izdevumi, no kuriem atņemti i) diskrecionārie ieņēmumu pasākumi, ii) procentu izdevumi, iii) cikliskā bezdarba izdevumi un iv) vienreizējie un citi pagaidu pasākumi.

([15]) Šeit ņemti vērā vienreizējie pasākumi 0,7 % apmērā no IKP 2024. gadā, kas saistīti ar īstermiņa ārkārtas izmaksām pēc plūdiem nepieciešamajai atjaunošanai 2023. gada augustā (kā arī ar tādu pašu vajadzību saistīti pasākumi 0,4 % apmērā no IKP 2023. gadā). Turklāt tiek prognozēts, ka Savienības Solidaritātes fonds 2023. gadā nodrošinās ārkārtējās izmaksas 0,15 % apmērā no IKP, 2024. gadā – 0,3 % no IKP un 2025. gadā – 0,15 % no IKP. Padome 2023. gada 14. jūlijā arī atsaucās uz postošajiem plūdiem, kas skāra Itāliju 2023. gada maijā, un vienojās, ka tiešā ārkārtas atbalsta izmaksas saistībā ar minētajiem plūdiem tiks ņemtas vērā turpmākajos atbilstības novērtējumos un ka tās principā tiks uzskatītas par vienreizējiem un pagaidu pasākumiem. Līdzīga pieeja ir ievērota attiecībā uz postošajiem plūdiem, kas Slovēniju skāra 2023. gada augustā.

([16]) Tās atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

un elektroenerģiju par valdības noteiktām cenām. Ja attiecīgie ietaupījumi atbilstoši Padomes ieteikumam tiktu izmantoti valdības budžeta deficīta mazināšanai, minētās prognozes 2024. gadā nozīmētu fiskālo korekciju 1,3 % apmērā no IKP, savukārt neto valsts finansēto primāro izdevumu ([17]) bremzējošā ietekme uz 2024. gada fiskālo nostāju būtu 0,1 % apmērā no IKP. Ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumi ir izbeigti 2023. un 2024. gadā. Tas atbilst Padomes ieteikumam. Tomēr netiek prognozēts, ka attiecīgie ietaupījumi tiks pilnībā izmantoti valdības budžeta deficīta samazināšanai. Pastāv risks, ka tas neatbildīs Padomes ieteikumam.

(16) Padome turklāt Slovēnijai ieteica arī saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt mehānisma dotāciju un citu Savienības fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas palielināsies no 4,6 % no IKP 2023. gadā līdz 5,3 % no IKP 2024. gadā. Tas atbilst Padomes ieteikumam. Paredzams, ka publiskie izdevumi, kas tiek finansēti no ieņēmumiem no Savienības fondiem, tai skaitā no mehānisma dotācijām, 2024. gadā saglabāsies stabili 1,3 % no IKP apmērā (1,3 % no IKP 2023. gadā).

(17) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņēmumu, ka politika nemainīsies, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 2,2 % no IKP. Deficīta samazinājums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo jaunas ilgtermiņa aprūpes iemaksas ieviešanu, kas jāiekasē no 2025. gada jūlija un kas saskaņā ar prognozēm palielinās sociālās iemaksas par aptuveni 0,4 % no IKP. Pakāpeniski zemāki izdevumi, kas vajadzīgi pēc plūdiem nepieciešamajai atjaunošanai, ietekmēs publiskās investīcijas, kas, kā prognozēts, samazināsies par 0,4 procentpunktiem un būs 5,4 % no IKP. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās samazināsies līdz 66,4 %.

(18) Tiek prognozēts, ka Slovēnijā ievērojami palielināsies novecošanas izmaksas, tādēļ nākamajās desmitgadēs palielināsies veselības aprūpes, ilgtermiņa aprūpes un pensiju izdevumi. Atveseļošanas un noturības plānā jau ir vairāki pasākumi fiskālās ilgtspējas atbalstam. Papildus atveseļošanas un noturības plānā paredzētajam, būtu svarīgi uzraudzīt izdevumus, lai garantētu tādu sociālo aizsardzību, kas ir pietiekama un fiskāli ilgtspējīga. Lai apzinātu zemas prioritātes jomas vai neefektīvus tēriņus, varētu izmantot izdevumu pārskatīšanu. Atbrīvojušos līdzekļus tad varētu pārdalīt, lai risinātu jaunas fiskālās problēmas, arī sociālās aizsardzības jomā. Lai panāktu, ka izdevumiem būtu vēl lielāka iedarbība, būtu ļoti svarīgi ātri īstenot turpmākus pasākumus un tos saskaņot ar pašreizējām strukturālajām reformām.

(19) Slovēnijas nodokļu attiecība pret IKP joprojām ir zemāka par Savienības vidējo rādītāju, un attiecības struktūra nav ļoti labvēlīga izaugsmei. Augstākajā ienākumu kategorijā noteiktā iedzīvotāju ienākumu nodokļa likme un dažādiem ienākumu līmeņiem noteiktais nodokļu īpatsvars darbaspēka izmaksās joprojām ir viens no augstākajiem Savienībā, savukārt īpašuma nodokļi, to skaitā regulārie nekustamā īpašuma nodokļi, joprojām ir ļoti zemi – zemāki par pusi no Savienības vidējā rādītāja. Samazinot nodokļu īpatsvaru darbaspēka izmaksās, tiktu samazinātas darbaspēka izmaksas, palielināts pieprasījums pēc darbaspēka un uzlabota konkurētspēja. Augstākas neto algas varētu stimulēt darbaspēka piedāvājumu. Lai gan vides nodokļu ieņēmumu īpatsvars pārsniedz Savienības vidējo rādītāju, varētu tikt izmantota nodokļu sistēma, lai vēl vairāk veicinātu zaļos mērķus, arī piemērojot principu "piesārņotājs maksā".

(20) Slovēnijā publiskās investīcijas pārsniedz Savienības vidējo rādītāju, un tās ir palielinājušās dažu pēdējo gadu laikā. Tomēr to efektivitāti un lietderību varētu uzlabot, starp dažādām nozarēm un ministrijām labāk koordinējot publisko investīciju plānošanu. Pie publisko investīciju efektivitāti sekmējošiem instrumentiem būtu pieskaitāms arī saskaņots ilgtermiņa plānošanas dokumentu kopums un integrēts iespējamo investīciju vidēja termiņa plāns, kā arī prioritātes piešķiršana projektiem atbilstoši valsts un Eiropas prioritātēm. Tas arī palīdzētu palielināt valsts izaugsmes potenciālu un fiskālo ilgtspēju.

(21) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka minētās reformas un investīcijas palīdzēs efektīvi risināt problēmjautājumus, kas konstatēti attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visus vai ievērojamu to daļu, kā arī izpildīt nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Šajā īsajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu

([17]) Šī ietekme tiek noteikta kā vispārējās valdības primāro izdevumu izmaiņas, atskaitot i) diskrecionāro ieņēmumu pasākumu izmaiņu ietekmi uz budžetu, ii) vienreizējos izdevumus, iii) cikliskā bezdarba izdevumus un iv) no mehānisma un citu Savienības fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, attiecībā pret nominālā IKP potenciālā pieauguma vidēja termiņa (desmit gadu) vidējo rādītāju, izsakot kā attiecību pret nominālo IKP.

reformu un investīciju plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Slovēnijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu atveseļošanas un noturības plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Slovēnijai ir svarīgi turpināt reformu īstenošanu un paātrināt investīcijas, novēršot attiecīgās problēmas un vienlaikus nodrošinot ievērojamu administratīvo kapacitāti. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(22) Gatavojot kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatu, Slovēnijai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/1060 ([18]) 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata katra programma, ko atbalsta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+), Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus, kā arī nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz minētā pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā Savienības finansējuma galīgā piešķiršana. Lai gan Slovēnijai ir progress kohēzijas politikas programmu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, problēmjautājumi ir saglabājušies, tāpat kā jūtamā nevienlīdzība starp galvaspilsētas reģionu un pārējo valsti. Ir ļoti svarīgi paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu un stiprināt administratīvās spējas valsts un reģionālā līmenī. Kohēzijas politikas programmās iekļautās prioritātes vēl aizvien ir aktuālas. Papildus administratīvās kapacitātes pasākumiem, ir īpaši svarīgi turpināt zaļās investīcijas, sevišķi pretplūdu aizsardzības un klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumus, dodot priekšroku dabā balstītiem risinājumiem. Vienlīdz svarīgi ir turpināt ieguldījumus ilgtspējīgā transportā, lai svārstsatiksmē mazinātu lielo atkarību no automobiļiem. Joprojām būtiski īstenot taisnīgas pārkārtošanās teritoriālos plānus, kas atbalsta pakāpenisku atteikšanos no oglēm. Publiskā un privātā sektora partnerība pētniecībā un izstrādē joprojām ir lietderīga darba ražīguma celšanai. Turklāt ir svarīgi veicināt pieaugušo izglītību, arī digitālās un zaļās prasmes, un veidot aktīvu darba tirgus politiku, vienlaikus modernizējot un digitalizējot sociālos un darba tirgus pakalpojumus. Lai atbalstītu sociālo iekļaušanu, prioritāte ir deinstitucionalizācijas paātrināšanai un kvalitatīvas, pienācīgu, cenas ziņā pieejamu un kopienā balstītu sociālo pakalpojumu izstrādei, jo īpaši ilgtermiņa aprūpē. Slovēnija varētu arī izmantot Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/795 ([19]), lai stimulētu investīcijas tīru un resursefektīvu tehnoloģiju izstrādē un ražošanā, jo īpaši atjaunīgas enerģijas un apkures nozarē.

(23) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citos Savienības fondos, Slovēnija saskaras ar vairākiem citiem problēmjautājumiem, kas saistīti ar valsts finanšu ilgtspēju, prasmēm un darbaspēka trūkumu, kā arī ierobežotām investīcijām iespējkapitālā un investīcijām pētniecībā un izstrādē un inovācijā.

(24) 2022. gada Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) pārbaudījums atklāja pamatprasmju (īpaši lasīšanas un matemātikas prasmju) būtisku pasliktināšanos. Slovēnijas prasmju piedāvājumu un konkurētspēju nākotnē var negatīvi ietekmēt to 15 gadus veco skolēnu īpatsvara pieaugums, kuriem ir zems sniegums, un to skolēnu skaita sarukums, kuriem ir labākie rezultāti matemātikā un lasīšanā. Pašreizējā skolu mācību programmu reformā varētu ietvert arī tādus pasākumus, kas palīdz nostiprināt pamatprasmes līdztekus zaļajām un digitālajām prasmēm, kā arī valodu apguvei un pasākumus uzņēmējdarbības un finanšu prasmju uzlabošanai. Turklāt skolotāja profesija varētu tikt padarīta pievilcīgāka.

(25) Saskaņā ar *EURES* ziņojumu par darbaspēka trūkumu un pārpalikumu 2023. gadā, ko 2024. gadā sagatavoja Eiropas Darba iestāde, daudzas nozares saskārās ar darbaspēka trūkumu. To arī apstiprināja Komisijas veiktās uzņēmumu un patērētāju uzticēšanās aptaujas rezultāti, kas liecina, ka Slovēnijas rūpniecības uzņēmumu vadītāji kopš 2021. gada vidus ziņo, ka darbaspēka trūkums ir faktors, kas ļoti ierobežo darbību. Turklāt brīvo darbavietu rādītāji ir arī augstāki nekā vidēji Savienībā. Neraugoties uz pasākumiem, kas veikti saskaņā ar atveseļošanas un noturības plānu, pārmērīgi apgrūtinošu juridisko prasību dēļ joprojām ir liels skaits neizskatītu ārvalstu darba ņēmēju pieteikumu.

([18]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([19]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/795 (2024. gada 29. februāris), ar ko izveido Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (STEP) un groza Direktīvu 2003/87/EK un Regulas (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 un (ES) 2021/241 (OV L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

Darbaspēka un prasmju trūkums jau kavē investīcijas un ražošanu, jo īpaši rūpniecībā. Tādēļ ir apgrūtināta raita pakalpojumu sniegšana, arī veselības aprūpē un ilgtermiņa aprūpē. Tāpēc, lai veicinātu konkurētspēju un izaugsmi, ir svarīgi palielināt darbaspēka piedāvājumu, arī vēl vairāk stimulējot dalību darba tirgū, piesaistīt darba ņēmējus no trešām valstīm un stiprināt migrējošo darba ņēmēju integrāciju darba tirgū un sabiedrībā.

(26) Publiskās pētniecības izdevumi, ar pētniecību nesaistīti inovācijas izdevumi uzņēmumiem un inovācijas izdevumi uz vienu darbinieku Slovēnijā joprojām ir salīdzinoši zemi. Zemas ir arī iespējkapitālā veiktās investīcijas attiecībā pret IKP, īpaši salīdzinot ar Savienības vidējo rādītāju, un tas negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības dinamismu un līdz ar to uzņēmumu spēju ieviest inovācijas un augt. Tas savukārt kavē Slovēnijas konkurētspēju. Iespējkapitāla nosacījumu turpmāka uzlabošana varētu palīdzēt piesaistīt vairāk ārvalstu kapitāla un palīdzēt inovatīviem jaunuzņēmumiem paplašināties.

(27) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm 2024. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai īstenotu 2024. gada Ieteikumu par eurozonu. 1., 2. un 3. ieteikuma īstenošana Slovēnijai palīdzēs īstenot 2024. gada Ieteikumā par eurozonu izklāstīto pirmo, otro, trešo un ceturto ieteikumu,

AR ŠO IESAKA Slovēnijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Saskaņā ar reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasībām ierobežot neto izdevumu ([20]) pieaugumu 2025. gadā tiktāl, ka tas atbilst vispārējās valdības parāda ticamai lejupejošai trajektorijai vidējā termiņā, un saglabāt vispārējās valdības budžeta deficītu zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības – 3 % no IKP. Nodrošināt sociālās aizsardzības fiskālo ilgtspēju un līdzsvarot nodokļu ieņēmumus, lai nodrošinātu izaugsmei labvēlīgākus un ilgtspējīgākus resursus. Uzlabot publisko izdevumu efektivitāti, veicot izdevumu pārskatīšanu un uzlabojot publisko investīciju pārvaldību.

2. Stiprināt administratīvo kapacitāti pārvaldīt Savienības līdzekļus, paātrināt investīcijas un saglabāt reformu īstenošanas dinamiku. Risināt attiecīgās problēmas, lai turpinātu ātru un efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam. Paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu. Saistībā ar minēto programmu vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas iniciatīvas piedāvātās iespējas uzlabot konkurētspēju.

3. Stiprināt konkurētspēju, vēl vairāk pilnveidojot prasmes, nodrošinot, ka notiekošā mācību programmu reforma arī palīdz stiprināt pamatprasmes, tādējādi novēršot darbaspēka trūkumu, un ar labākiem nosacījumiem investīcijām iespējkapitālā un ar institucionālajiem investoriem, kā arī investīcijām pētniecībā, attīstībā un inovācijā veicinot uzņēmējdarbības dinamiku un strauji augošu uzņēmumu izveidi.

Luksemburgā, 2024. gada 21. oktobrī

Padomes vārdā –

priekšsēdētājs

NAGY I.

([20]) Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.